

KRISTINA MENZEL

JAN VERMEER

AND THE DUTCH GENRE PAINTING OF THE 17TH CENTURY

A NIZOZEMSKÁ ŽÁNROVÁ MALBA 17. STOLETÍ

A HOLANDSKÁ ŽÁNROVÁ MALBA 17. STOROČIA

I NIDERLANDZKIE MALARSTWO RODZAJOWE XVII WIEKU

ȘI PICTURA OLANDEZĂ DE GEN DIN SECOLUL XVII

KAI H OLLANΔIKH ZΩΓPAΦIKH TOY 17OY AIΩNA

p. 2

Jan Vermeer van Delft (1632–75)

The Little Street

Ulička

Uliczka

Uliczka

Străduța

Το μικρό δρομάκι

*c. 1658, Oil on canvas/olej na plátně/olej na plátne/olej na plótnie/
ulei pe pânză/λάδι σε καμβά, 54,3 × 44 cm, Rijksmuseum, Amsterdam*

KÖNEMANN

© 2016 koenemann.com GmbH
www.koenemann.com

© 2017 Vydavatelství SLOVART, Praha
© 2017 Vydavateľstvo SLOVART, Bratislava
© 2017 451F sp. z o.o., Polska
© 2017 Prior Media Group, București
© 2017 Retail World (Public), Greece and Cyprus

Concept, Project Management: koenemann.com GmbH
Text: Kristina Menzel
Editing: Ruth Dangelmaier
Translations: textcase.eu (English), Marie Voslářová (Czech),
Peter Draškaba, Ema Draškabová (Slovak), Tomasz Kowalewski (Polish),
Ioana Hariton (Romanian), Sofia Giannoulaki (Greek)

Art Direction: Oliver Hessmann
Layout: Christoph Eiden
Picture credits: Bridgeman Images; p. 106: Bridgeman Images
/Royal Collection Trust © Her Majesty Queen Elizabeth II, 2017;
akg-images gmbh (pp. 98/99, 193, 194, 198)

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced,
photocopied or duplicated in any form without the prior written
permission of the publisher.

ISBN: 978-3-7419-2087-5 (international)

Typesetting ITEM, s. r. o., Bratislava
Printed in Spain by LiberDúplex

Contents Obsah Obsah Spis treści Cuprins Περιεχόμενα

6 À propos

12 Delft during Vermeer's time

Delft za Vermeerových časů
Delft za Vermeerových čias
Delft za czasów Vermeera
Delft pe vremea lui Vermeer
Το Ντελφτ την εποχή του Βερμέερ

22 Early Works

Raná díla
Rané diela
Dzieła wczesne
Primele opere
Πρώιμα έργα

62 Mature Works

Zralá díla
Zrelé diela
Dzieła dojrzałe
Opere de maturitate
Όριμα έργα

138 Late Work

Pozdní díla
Neskoré diela
Twórczość późna
Opera târzie
Ύστερα έργα

214 Museums

Muzea
Múzeá
Muzea
Muzee
Μουσεία

À propos

Introduction

There are many unanswered questions about the life and work of Jan Vermeer (1632-1675). Little is known about his life and the works that have been clearly attributed to him and have survived contain numerous ambiguities. Nevertheless, he is considered not only one of the very best Dutch painters, but also one of the great masters in the history of painting in general. Rembrandt van Rijn (1606-1669) and Vermeer are often mentioned as equals in lists of the major players in the Golden Age of Dutch art in the 17th century. Vermeer's *Girl with a Pearl Earring* is now considered by many to be the "Mona Lisa of the North." Yet, during his lifetime, Vermeer was barely known beyond the town walls

Úvod

S životom a tvorbou Jana (Johannese) Vermeera (1632-1675) se pojí řada dodnes nezodpovězených otázek. O jeho životě je známo málo a také nečetná dochovaná díla dosud skrývají mnohé nejasnosti. Je nicméně považován nejen za jednoho z nejlepších nizozemských malířů, ale také za jednoho z největších umělců v dějinách malířství vůbec. Rembrandt van Rijn (1606-1669) a Vermeer bývají ve výčtech nejvýznamnějších postav zlatého věku nizozemského malířství 17. století jmenováni jedním dechem. Vermeerovu *Dívku s perlou* v současnosti mnozí považují za „Monu Lisu severu“. Za svého života však Vermeer prakticky nebyl znám

Úvod

Ešte aj dnes sa okolo života a diela Jana Vermeera van Delft (1632 - 1675) vynára množstvo nezodpovedaných otázok. O jeho živote sa vie málo a obrazy, ktoré sa mu jednoznačne pripisovali a zachovali sa, skrývajú veľa nejasností. Napriek tomu sa považuje nielen za jedného z najlepších holandských maliarov, ale aj za jedného z najvýznamnejších majstrov v dejinách maliarstva. Rembrandt van Rijn (1606 - 1669) a Vermeer sa často v zoznamoch hlavných tvorcov zlatého veku holandského umenia 17. storočia spomínajú jedným dychom. Vermeerov obraz *Dievča s perlovou náušnicou* dnes mnohí považujú za „Monu Lisu severu“. Počas svojho života bol však Vermeer

Hendrick van der Burch (1627–64)

The Soap Bubbles

Mýdlové bubliny

Mydlové bubliny

Baňki mydlane

Baloane de săpun

Οι σαπουνόφουσκες

c. 1660, Oil on wood/olej na dřevě/olej na dreve/olej na drewnie/
ulei pe lemn/λάδι σε ξύλο, 59 x 50 cm, Kunsthau, Zürich

Wprowadzenie

Życie i dzieło Jana (właściwie: Johannes) Vermeera (1632–1675) do dziś pozostawia wiele pytań bez odpowiedzi. O życiu artysty wiadomo niewiele, również jego niezbyt obszerna spuścizna kryje wciąż wiele niejasności. Zastanawiająco wysoka jest przy tym jego pozycja wśród dokonani niderlandzkich malarzy, tym bardziej w historii malarstwa w ogóle. Rembrandta van Rijna (1606–1669) oraz właśnie Vermeera wymienia się niejako jednym tchem, gdy mowa jest o artystycznych szczytach XVII-wiecznych Niderlandów. *Dziewczyna z perłą* Vermeera uchodzi obecnie w oczach wielu za *Monę Lisę* Północy. Gdy jednak malarz żył, uznanie i rozgłos, jakimi dane mu było się cieszyć, zaledwie

Introducere

Viața și opera lui Jan (Johannes) Vermeer (1632–1675) sunt încă pline de întrebări fără răspuns. Povestea lui nu este foarte cunoscută iar creația artistică, de dimensiuni reduse, comportă multe incertitudini. Cu toate acestea, Vermeer ocupă astăzi o poziție de vârf printre artiștii olandezi și face parte dintre marii maeștri ai picturii în general. Când vine vorba de Epoca de aur a artei olandeze din secolul XVII, Rembrandt van Rijn (1606–1669) și Vermeer sunt menționați întotdeauna împreună. Tabloul *Fata cu cerceț de perlă* este considerat astăzi ca fiind *Mona Lisa* nordului. Totuși, pe parcursul vieții, Vermeer nu era recunoscut dincolo de zidurile orașului Delft. Abia în

Εισαγωγή

Υπάρχουν πολλές αναπάντητες ερωτήσεις σχετικά με τη ζωή και το έργο του Γιάν Βερμέερ, (1632–1675). Γνωρίζουμε λίγα για την ιστορία του και υπάρχουν πολλές αβεβαιότητες σχετικά με το καλλιτεχνικό του έργο. Παρόλα αυτά, θεωρείται όχι μόνο ο καλύτερος Ολλανδός ζωγράφος, αλλά και ένας από τους μεγάλους δασκάλους στην ιστορία της ζωγραφικής. Ο Ρέμπραντ (1606–1669) και ο Βερμέερ μνημονεύονται συχνά ως ισότιμοι μεταξύ των μεγαλύτερων ζωγράφων, κατά τη διάρκεια της Χρυσής Εποχής της Ολλανδικής τέχνης, τον 17^ο αιώνα. «Το κορίτσι με το μαργαριταρένιο σκουλαρίκι» θεωρείται σήμερα η *Μόνα Λίζα* του Βορρά. Όμως κατά τη διάρκεια της ζωής του, ο Βερμέερ ήταν ελάχιστα γνωστός έξω από τα τείχη της πόλης του, το Ντελφτ.

Pieter de Hooch (1629–84)

Children with Golf Clubs

Děti s golfovými holemi

Deti s golfovými palicami

Dzieci z kijami golflowymi

Copii cu crose de golf

Παιδιά με μπαστούνια του γκολφ

c. 1660, Oil on wood/olej na dřevě/olej na dreve/
olej na drewnie/ulei pe lemn/λάδι σε ξύλο, 63,5 × 45,7 cm,
Polesden Lacey, Great Bookham

of his home in Delft. It was only in the course of the 19th century that Vermeer's work began to receive the appreciation it deserves.

As the son of a silk weaver, innkeeper, and art dealer in Delft, Vermeer must have come into contact with painting early in life. His teacher is not known, but Delft painters Leonaert Brammer (1596–1674) and Pieter de Hooch (1629–1684) and especially Rembrandt pupil Carel Fabritius (1622–1654) can be named as important role models for Vermeer.

za zdi svého rodného Delftu. Až během 19. století se jeho práci začalo dostávat uznání, které si zaslouží.

Jakožto syn tkalce hedvábí, hostinského a obchodníka s uměním se Vermeer s malířstvím zřejmě setkal už v raném věku. Jeho učitele neznáme, ale mezi významnými vzory, které Vermeera ovlivnily, můžeme uvést delftské malíře Leonaerta Bramera (1596–1674), Pietera de Hoocha (1629–1684) a především Rembrandtova žáka Carla Fabritia

sotva známy za múrmi rodného mesta Delft. Až v priebehu 19. storočia začalo Vermeerovo dielo získavať uznanie, ktoré si zasluhuje.

Ako syn delftského tkáča hodvábu, hostinského a obchodníka s umením musel zrejme prísť do kontaktu s maliarstvom už v mladom veku. Nepoznáme jeho učiteľa, ale bezpochyby možno ako rozhodujúce Vermeerove vzory spomenúť delftských maliarov Leonaerta Bramera (1596 – 1674), Pietera de Hooch (1629 – 1684), ale najmä

Pieter de Hooch
Courtyard of a House in Delft
Dvůr domu v Delftu
Dvor domu v Delfte
Dziedziniec domu w Delft
Curtea unei case din Delft
Εσωτερική αυλή

1658, Oil on canvas/olej na plátně/olej na plátne/olej na plótnie/
ulei pe rânză/λάδι σε καμβά, 73,5 × 60 cm, National Gallery, London

przekraczały granice Delft. Dopiero dzięki inicjowanym w XIX wieku badaniom dzieło Vermeera doczekało się należytej oceny.

Syn pochodzącego z Delft wytwórcy jedwabiu, szynkarza i handlarza dziełami sztuki w jednej osobie zapewne dość wcześnie zetknął się ze sztuką malarską. Nie ustalono, kto był jego nauczycielem. Wśród artystów, na których się wzorował, można wskazać twórców wywodzących się z Delft: Leonaerta Bramera (1596–1674) i Pietera de Hoocha

secolul XIX începe să fie apreciat la adevărata sa valoare.

Fiul unui țesător de mătase, hangiu și comerciant de artă din Delft, se presupune că tânărul Vermeer ar fi trebuit să intre repede în contact cu pictura. Nu se știe nimic despre profesorul său, însă pictori precum Leonaert Bramer (1596–1674), Pieter de Hooch (1629–1684) și mai ales elevul lui Rembrandt– Carel Fabritius (1622–1654) au fost modele foarte importante pentru artist. Vermeer se dedică doar

Mόλις κατά τη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα, το έργο του Βερμέερ άρχισε να δέχεται την αναγνώριση που του άξιζε.

Ως γιός ενός υφαντή μεταξίου, ιδιοκτήτη ενός πανδοχείου και εμπόρου τέχνης, ο Βερμέερ, πρέπει να ήρθε νωρίς σε επαφή με τη ζωγραφική. Δεν είναι γνωστός ο δάσκαλός του, αλλά οι ζωγράφοι από το Ντελφτ Leonaert Bramer (1596-1674) και Pieter de Hooch (1629-1684), και ιδιαίτερα ο μαθητής του Ρέμπραντ, Carel Fabritius (1622-1654), ήταν σίγουρα σημαντικά παραδείγματα γι' αυτόν.

Jacobus Vrel (1617–62)

A Conversation in the Street

Rozhovor na ulici

Rozmowa na ulicy

Conversație pe stradă

Μια συνομιλία στο δρόμο

c. 1654–62, Oil on wood/olej na dřevě/olej na dreve/olej na drewnie/
ulei pe lemn/λάδι σε ξύλο, 35,5 × 27,9 cm, Private collection

Vermeer only occasionally portrayed the major themes of his time, i.e. biblical and mythological histories or portraits. The bulk of his work consisted of genre scenes, static interiors with one or more characters.

Since Vermeer only completed on average two paintings a year and died at a relatively young age, his oeuvre is unusually small compared to that of his contemporaries. It was probably just some 40 works that he created, of which only 37 have survived (including two which are merely attributed to him).

(1622–1654). Vermeer se jen ojedineľe vĕnoval hlavnĕm tĕmatŭm svĕ doby, tedy biblickŭm ěi mytologickŭm nŕmĕtŭm a portrĕtŭm. Pĕvŕážnou ěást jeho tvorby pĕdstavujĕ žŕnrovĕ scĕny, statickĕ interierŭ s jednou nebo vĕce postavami.

Vermeer dokoněil v prŭmĕru pouze dva obrazy roěnĕ a zemĕrel relativĕ mladŭ, jeho dĕlo je tedy ve srovnŕnĕnĕ s jeho souěasnkŭmi neobvykle skromnĕ. Namaloval zĕjĕmĕ jen kolem 40 plŕten, z nichz se dochovalo 37 (vĕětnĕ dvou, kterŕ mu jsou pouze pĕripsovŕna).

Rembrandtovho žiaka Carela Fabritiusa (1622 – 1654). Vermeer len pĕrľežitostne maľoval oblŭbenĕ nŕmety tŭch ěias, teda biblickĕ a mytologickĕ tĕmy. Pĕvŕážnŭ ěást jeho pĕac tvoria žŕnrovĕ vŭjavy, statickĕ interierŭ s jednou alebo viacerŭmi postavami.

Keďže priemerne namaľoval Vermeer iba dva obrazy za rok a zomrel v relativĕ mladom veku, jeho dielo je v porovnanĕ s jeho sŭěasnkmi neobŭěajne skromnĕ. Pravdepodobne vytvoril len 40 obrazov a zachovalo sa len 37 (vrŕtane dvoch, ktorŭch autorstvo mu pĕripsujŭ).

Carel Pietersz. Fabritius (1622–54)

The Goldfinch

Stehlik

Stehlik

Szczygieł

Sticletele

Η καρδερίνα

*c 1660, Oil on wood/olej na dřevě/
olej na dreve/olej na drewnie/
ulei pe lemn/λάδι σε ξύλο, 33,5 × 22,8cm,
Mauritshuis Den Haag*

(1629–1684), przede wszystkim zaś Carela Fabritiusa (1622–1654), ucznia Rembrandta. Wielkim tematom swej epoki – historiom biblijnym i mitologicznym oraz malarstwu portretowemu – poświęcał się Vermeer tylko sporadycznie. Większość jego prac stanowią sceny rodzajowe – wizerunki cichych wnętrz z pojedynczą postacią bądź grupą.

Vermeer tworzył średnio zaledwie dwa obrazy rocznie. Gdy zatem zmarł w stosunkowo młodym wieku, jego dorobek był, w porównaniu do współczesnych mu twórców, niezwykle mały: pierwotnie liczył zapewne około 40 prac, z których do dziś przetrwało 37 (w tym dwie niepewnego autorstwa).

sporadic marilor teme artistice ale timpului, subiectelor biblice, mitologice sau portretului. Marea majoritate a lucrărilor sale conțin scene de gen, interioare statice cu unul sau mai multe personaje.

Pictând în medie doar două tablouri pe an și murind foarte tânăr, opera pictorului este considerabil mai puțin cuprinzătoare decât cea a contemporanilor săi: probabil doar 40 de lucrări, din care numai 37 au fost păstrate (dintre acestea două i-au fost direct atribuite).

Ο Βερμέεr έκανε μόνο περιστασιακά τις απεικονίσεις των γνωστών θεμάτων τις εποχής, όπως βιβλικές και μυθολογικές αναπαραστάσεις ή πορτρέτα. Το μεγαλύτερο μέρος του έργου του αποτελείται από ρωπογραφίες και στιγμιότυπα εσωτερικών χώρων, με έναν ή περισσότερους πρωταγωνιστές.

Επειδή ο Βερμέεr ολοκλήρωσε μόλις δυο πίνακες ετησίως και πέθανε σε σχετικά μικρή ηλικία, το έργο του είναι ασυνήθιστα μικρό, συγκρινόμενο με εκείνο των ζωγράφων της εποχής του. Το σύνολο των έργων του δεν ξεπερνά τους 40 πίνακες, εκ των οποίων σώθηκαν οι 37 (και στους οποίους συμπεριλαμβάνονται και δύο, που αλλά αποδίδονται σ' αυτόν).

Jan Havicksz. Steen (c. 1626–79)

**The Mayor of Delft and His Daughter
(Adolf and Catharine Croeser)**

Starosta Delftu a jeho dcera

**Delftský starosta a jeho dcéra
(Adolf a Catharina Croeserovci)**

**Burmistrz Delft i jego córka
(Adolf i Catharine Croeser)**

**Primarul Delft-ului și fiica sa
(Adolf și Catharine Croeser)**

**Ο Δήμαρχος του Ντελφτ και η κόρη του
(Αδόλφος και Κατερίνα Κρέζερ)**

1655, Oil on canvas/olej na plátně/olej na plátne/olej na plótnie/
ulei pe pânză/láδι σε καμβά, 106 × 96 cm, Rijksmuseum, Amsterdam

Jan van der Heyden (1637–1712),

View of the Old Canal in Delft

Pohľad na Starý kanál v Delftu

Pohľad na Starý kanál v Delfte

Widok na stary kanał w Delft

Vedere din Delft. Vechiul canal

Όψη του Παλιού Καναλιού στο Ντελφτ

c. 1660, Oil on wood/olej na dřevě/olej na dreve/
olej na drewnie/ulei pe lemn/láδι σε ξύλο,
55 × 71 cm, Detroit Institute of Arts, Detroit

Delft during Vermeer's time

The city of Delft had always played an important role in Dutch history. The height of its influence came during the Dutch War of Independence when Prince William I of Orange (1533–1584) set up his headquarters in the town. The town then experienced strong economic growth, especially in the first half of the 17th century.

The rather conservative cultural climate that prevailed in the first half of that century was also reflected in the painting

Delft za Vermeerových časů

Město Delft hrálo v nizozemské historii vždy významnou roli. Ve středu dění se ocitlo za časů nizozemské války za nezávislost, kdy zde kníže Vilém I. Oranžský (1533–1584) zřídil svůj hlavní stan. Od té doby zažívalo výrazný ekonomický růst, především v první polovině 17. století.

Spíše konzervativní kulturní klima, převažující v první polovině tohoto století, se odráželo i v dobové malbě. Mnozí umělci volili tradiční styl, aby

Delft za Vermeerových čias

Delft vždy zohrával významnú úlohu v holandských dejinách. Vrchol svojho vplyvu dosiahol počas nizozemskej revolúcie, keď si ho princ Viliam I. Oranžský (1533 – 1584) zvolil za svoje sídlo. Mesto potom zažilo silný rozmach najmä v prvej polovici 17. storočia.

Skôr konzervatívne kultúrne ovzdušie, ktoré prevládalo v prvej polovici tohto storočia, sa odrážalo aj v maľbe tých čias. Mnohí maliari tvorili v tradičnom štýle vyhovujúcom vkusu

Delft za czasów Vermeera

W dziejach Niderlandów miasto Delft odgrywało zawsze istotną rolę. Przekształciło się ono pod względem politycznym w centrum podczas wojny hiszpańsko-holenderskiej, gdy Wilhelm I Orański (1533–1584) ustanowił to miejsce swą główną siedzibą. Potężny rozwój gospodarczy miasta przypadł na pierwszą połowę XVII wieku.

Wyczuwalny w kulturze tego okresu raczej konserwatywny klimat przejawiał się również w rodzaju uprawianego malarstwa

Delft pe vremea lui Vermeer

Delft a jucat întotdeauna un rol important în istoria olandeză: a stat în centrul politicii naționale în timpul războiului olandezo-spaniol din vremea lui Wilhelm de Orania (1533-84) care își stabilise sediul general la Delft. În prima jumătate a secolului XVII orașul cunoaște o puternică creștere economică.

Climatul cultural, mai degrabă conservator în acea perioadă, și-a lăsat amprenta și în stilul picturilor și câțiva dintre ei lucreau în manieră tradițională

To Ντελφτ την εποχή του Βερμέερ

Η πόλη του Ντελφτ έπαιζε πάντα ένα σημαντικό ρόλο στην ιστορία της Ολλανδίας. Το σημαντικότερο σημείο της επιρροής της, ήρθε κατά τον Ολλανδικό Πόλεμο Ανεξαρτησίας, όταν ο Πρίγκιπας Γουλιέλμος Ι της Οράγγης (1533-1584), εγκατέστησε στην πόλη το αρχηγείο του. Η πόλη τότε έζησε μια ισχυρή οικονομική ανάπτυξη, ιδιαίτερα κατά το πρώτο μισό του 17^{ου} αιώνα.

Το μάλλον συντηρητικό καλλιτεχνικό κλίμα που υπερίσχυε στο διάστημα αυτό, αντανακλάται και στη ζωγραφική αυτής της

Gerard Houckgeest (1600–61)

Interior of the Nieuwe Kerk in Delft with the Tomb of William the Silent

Chór kostela Nieuwe Kerk v Delftu s náhrobkom Viléma I. Oranžského

Chór kostola Nieuwe Kerk v Delfte s náhrobkom Viliama I. Oranžského

Chór Nieuwe Kerk w Delft z grobowcem Wilhelma Orańskiego

Interior din Nieuwe Kerk, Delft, cu mormântul lui Willem van Oranje

Το εσωτερικό του Νieuwe Kerk και ο τάφος του Γουλιέλμου της Οράγγης

1650, Oil on wood/olej na dřevě/olej na dreve/olej na drewnie/

ulei pe lemn/láδι σε ξύλο, 125,7 × 89 cm, Kunsthalle, Hamburg

of the era. Many painters opted to work in a traditional style corresponding to the taste of their client, the Stadtholder's court in The Hague nearby.

But by the 1650s, this underwent a fundamental change as the artists of the so-called "Delft School" began to emerge. Gerard Houckgeest (1600–1661), Hendrick van Vliet (1611–1675), and Emanuel de Witte (c. 1617–1692) gave new impetus to the depiction of architectural settings. At the same time, Jan Vermeer, who had joined the Delft Guild of St. Luke in 1653, together with Carel Fabritius and Pieter de Hooch helped to out Delft

vyhověli vkusu místodržitelského dvora v nedalekém Haagu, který jim zadával zakázky.

To se však zásadně změnilo po roce 1650, kdy se začali prosazovat umělci tzv. delftské školy. Gerard Houckgeest (1600–1661), Hendrick van Vliet (1611–1675) a Emanuel de Witte (kolem 1617–1692) vnesli nové impulzy do zobrazování architektury. Jan Vermeer, jenž v roce 1653 vstoupil do delftského cechu sv. Lukáše, v téže době spolu s Carlem Fabritiem a Pieterem de Hoochem dopomohli svými nepřekonatelnými

svojho objednávateľa, ktorým bol dvor nizozemského miestodržiteľa v blízkom Haagu.

V druhej polovici storočia však nastala zásadná zmena nástupom maliarov tzv. delftskej školy. Gerard Houckgeest (1600 – 1661), Hendrick van Vliet (1611 – 1675) a Emanuel de Witte (asi 1617 – 1692) vliali nový impulz maľbe architektonických scenérií. V rovnakom čase Jan Vermeer, ktorý v roku 1653 vstúpil do maliarskeho cechu sv. Lukáša, spolu s Carelom Fabritiusom a Pieterom de Hooch pomohol obnoviť Delftu renomé svojimi

